YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

7 päivänä syyskuuta 2004 *

Asiassa C-456/02,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä,

jonka Tribunal de travail de Bruxelles (Belgia) on esittänyt 21.11.2002 tekemällään päätöksellä, joka on kirjattu saapuneeksi yhteisöjen tuomioistuimeen 18.12.2002, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Michel Trojani

vastaan

Centre public d'aide sociale de Bruxelles (CPAS),

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, jaostojen puheenjohtajat P. Jann, C. W. A. Timmermans, C. Gulmann, J.-P. Puissochet ja J. N. Cunha Rodrigues (esittelevä tuomari) sekä tuomarit R. Schintgen, F. Macken, N. Colneric, S. von Bahr ja K. Lenaerts,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

julkisasiamies: L. A. Geelhoed,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Múgica Arzamendi,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 6.1.2004 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Michel Trojani, edustajaan avocat P. Leclerc,

— centre public d'aide sociale de Bruxelles (CPAS), edustajanaan avocat M. Legein,

— Belgian hallitus, asiamiehenään A. Snoecx, avustajanaan avocat C. Doutrelepont,

— Tanskan hallitus, asiamiehenään J. Molde,

— Saksan hallitus, asiamiehinään W.-D. Plessing ja M. Lumma,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään G. de Bergues ja D. Petrausch,

— Alankomaiden hallitus, asiamiehinään H. G. Sevenster ja N. Bel,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään R. Caudwell, avustajanaan E. Sharpston, QC,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään D. Martin,

kuultuaan julkisasiamiehen 19.2.2004 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee EY 18, EY 39, EY 43 ja EY 49 artiklan, työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisössä 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 (EYVL L 257, s. 2), sellaisena kuin se on muutettuna neuvoston 27.7.1992 antamalla asetuksella (ETY) N:o 2434/92 (EYVL L 245, s. 1; jäljempänä asetus N:o 1612/68), 7 artiklan 1 kohdan ja oleskeluoikeudesta

28 päivänä kesäkuuta 1990 annetun neuvoston direktiivin 90/364/ETY (EYVL L 180, s. 26) tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Michel Trojani ja centre public d'aides sociale de Bruxelles (jäljempänä CPAS) ja jossa on kyse siitä, että viimeksi mainittu on kieltäytynyt myöntämästä Trojanille vähimmmäistoimeentulon turvaavaa tukea (jäljempänä minimex-tuki).

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 EY 18 artiklassa määrätään seuraavaa:

"1. Jokaisella unionin kansalaisella on oikeus vapaasti liikkua ja oleskella jäsenvaltioiden alueella, jollei tässä sopimuksessa määrätyistä tai sen soveltamisesta annetuissa säännöksissä säädetyistä rajoituksista ja ehdoista muuta johdu.

— —"

4 EY 39 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

"Turvataan työntekijöiden vapaa liikkuvuus yhteisössä."

5 EY 39 artiklan 3 kohdan mukaan "yleisen järjestyksen tai turvallisuuden taikka kansanterveyden vuoksi perustelluin rajoituksin [työntekijöiden vapaa liikkuvuus] sisältää oikeuden:

— —

c) oleskella jäsenvaltion alueella työn tekemiseksi tämän valtion kotimaisten työntekijöiden työsuhdetta koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten mukaisesti;

— —".

6 Direktiivin 90/364 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on myönnettävä oleskeluoikeus sellaisille jäsenvaltioiden kansalaisille, joilla ei tätä oikeutta ole yhteisön oikeuden muiden säännösten perusteella, sekä heidän 2 kohdassa tarkoitetuille perheenjäsenilleen, edellyttäen että he itse ja heidän perheenjäsenensä kuuluvat sairausvakuutuksen piiriin kaikkien riskien varalta vastaanottavassa jäsenvaltiossa ja että heillä on riittävästi tuloja ja varoja, niin, että he eivät oleskeluaikanaan joudu turvautumaan vastaanottavan maan sosiaalihuoltojärjestelmään."

Kansallinen lainsäädäntö

7 Vähimmäistoimeentulon turvaavaa tukea koskevan oikeuden käyttöönotosta 7.8.1974 annetun lain (*Moniteur belge* 18.9.1974, s. 11363) 1 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Vähimmäistoimeentulon turvaavaan tukeen on oikeus täysi-ikäisellä Belgian kansalaisella, jonka tosiasiallinen asuinpaikka on Belgiassa ja jolla ei ole riittävästi tuloja tai varoja ja joka ei kykene omilla toimillaan tai muutoin hankkimaan riittävästi tuloja tai varoja.

— —"

8 Lisäksi 27.3.1987 tehdyn kuninkaan päätöksen (*Moniteur belge* 7.4.1987, s. 5086) 1 §:ssä, jolla laajennetaan vähimmäistoimeentulon turvaavaa tukea koskevan oikeuden käyttöönotosta 7.8.1974 annetun lain soveltamisala kattamaan myös muut kuin Belgian kansalaiset, määrätään seuraavaa:

"Vähimmäistoimeentulon turvaavaa tukea koskevan oikeuden käyttöönotosta 7.8.1974 annetun lain soveltamisala laajennetaan kattamaan seuraavat henkilöt:

1. henkilöt, joihin sovelletaan työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annettua Euroopan yhteisöjen neuvoston asetusta (ETY) N:o 1612/68;

— —."

Kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä oleva asia ja ennakkoratkaisukysymykset

9 Trojani on Ranskan kansalainen, joka sen jälkeen, kun hän oli oleskellut vuonna 1972 Belgiassa lyhyen ajanjakson, jonka aikana hän lienee harjoittanut itsenäistä ammattitoimintaa myyntialalla, palasi sinne vuonna 2000. Hän oleskeli ensin, rekisteröimättä itseään, eräällä Blankenbergessä sijaitsevalla leirintäalueella ja vuoden 2001 joulukuusta lähtien Brysselissä. Sen jälkeen, kun Trojani oli oleskellut Jacques Brel -nimisessä nuorisomajassa, hänet otettiin 8.1.2002 pelastusarmeijan asuntolaan, jossa vastikkeeksi majoituksestaan ja pienestä taskurahasta hän suorittaa erinäisiä tehtäviä noin 30 tuntia viikossa yksilöllisen sosiaalis-ammatillisen sopeuttamissuunnitelman mukaisesti.

10 Trojani, jolla ei ollut tuloja eikä varoja, kääntyi CPAS:n puoleen saadakseen minimex-tukea sillä perusteella, että hänen on maksettava 400 euroa kuukaudessa asuntolalle ja että hän myös haluaa saada mahdollisuuden lähteä pois asuntolasta ja asua itsenäisesti.

11 CPAS:n hylkäävästä päätöksestä, jota perusteltiin sillä, että Trojanilla ei ollut Belgian kansalaisuutta ja että häneen ei voitu soveltaa asetusta N:o 1612/68, nostettiin kanne Tribunal du travail de Bruxellesissa.

12 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin on myöntänyt Trojanille oikeuden saada CPAS:lta 300 euron suuruisen väliaikaisen taloudellisen tuen. Kyseinen tuomioistuin on myös päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Voiko tässä päätöksessä kuvatun kaltaisessa tosiasiallisessa tilanteessa oleva Euroopan unionin kansalainen,

— joka oleskelee maassa laillisesti ja väliaikaisesti

— jolla ei ole riittäviä tuloja ja varoja

— joka suorittaa asuntolalle tehtäviä noin 30 tuntia viikossa yksilöllisen sopeuttamisohjelman mukaisesti

— ja joka saa vastikkeeksi luontoisetuja, jotka kattavat hänen perustarpeensa itse asuntolassa,

vaatia oleskeluoikeutta

— EY 39 artiklassa tai asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun työntekijän asemassa

— sellaisen työntekijän asemassa, joka harjoittaa EY 43 artiklassa tarkoitettua itsenäistä ammattia

— EY 49 artiklassa tarkoitetun palvelujen tarjoajan asemassa, kun otetaan huomioon hänen tehtävänsä asuntolassa, tai kyseisessä artiklassa tarkoitetun palvelujen vastaanottajan asemassa, kun otetaan huomioon tämän asuntolan hänelle myöntämät luontoisetuudet

— pelkästään sillä perusteella, että hän on mukana suunnitelmassa, jolla pyritään hänen sosiaalis-ammatilliseen sopeuttamiseensa?

2) Jos kysymykseen vastataan kieltävästi, voiko hän jo pelkästään sillä perusteella, että hän on Euroopan unionin kansalainen, vedota suoraan EY 18 artiklaan, jossa taataan oikeus liikkua vapaasti ja oleskella unionin toisen jäsenvaltion alueella?

— Miten on tällöin arvioitava direktiivissä 90/364 — — asetettuja edellytyksiä ja/tai EY:n perustamissopimuksessa määrättyjä 'rajoituksia ja ehtoja' ja etenkin vähimmäistuloja ja -varoja koskevaa edellytystä, joka veisi oleskeluoikeudelta sisällön kyseisen henkilön kannalta, jos kyseistä edellytystä sovelletaan vastaanottavaan jäsenvaltioon saavuttaessa?

— Jos sitä vastoin oleskeluoikeus saadaan automaattisesti Euroopan unionin kansalaisuuden perusteella, voiko vastaanottava jäsenvaltio myöhemmin hylätä minimex-tukea tai sosiaaliavustusta (jotka ovat molemmat maksuihin perustumattomia etuuksia) koskevan hakemuksen ja todeta henkilön oleskeluoikeuden päättyneeksi sillä perusteella, että hänellä ei ole riittävästi tuloja tai varoja, vaikka nämä etuudet myönnetään vastaanottavan jäsenvaltion kansalaisille, jollei muuta johdu niistä edellytyksistä, jotka myös belgialaisten on täytettävä (näyttö siitä, että henkilö on työmarkkinoiden käytettävissä, näyttö tarpeen olemassaolosta)?

— Onko vastaanottavan jäsenvaltion noudatettava muita sääntöjä, jotta oleskeluoikeus ei menettäisi merkitystään, esimerkiksi arvioitava tilannetta sen perusteella, että minimex-tukea tai sosiaaliavustusta haetaan väliaikaisesti, tai esimerkiksi otettava huomioon suhteellisuusperiaate (olisivatko tälle valtiolle aiheutuvat kustannukset kohtuuttomia)?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

13 Ensimmäisellä kysymyksellään kansallinen tuomioistuin tiedustelee, voiko pääasian kantajan tilanteen kaltaisessa tilanteessa oleva henkilö vaatia oleskeluoikeutta EY

39 artiklassa tarkoitetun työntekijän asemassa, EY 43 artiklassa tarkoitetun itsenäisen ammatinharjoittajan asemassa tai EY 49 artiklassa tarkoitetun palvelujen tarjoajan tai vastaanottajan asemassa.

14 Työntekijöiden vapaan liikkuvuuden osalta on aluksi palautettava mieliin, että EY 39 artiklan 3 kohdan c alakohdassa annetaan jäsenvaltioiden kansalaisille oikeus oleskella jonkin jäsenvaltion alueella työn tekemiseksi kyseisessä jäsenvaltiossa.

15 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut, EY 39 artiklassa tarkoitetulla työntekijän käsitteellä on yhteisön oikeudessa oma merkityksensä, eikä tätä käsitettä pidä tulkita suppeasti. Työntekijänä on pidettävä jokaista, joka tekee aitoa ja todellista työtä, eikä tällöin oteta huomioon sellaista työtä, joka on niin vähäistä, että sitä on pidettävä pelkästään toisarvoisena ja liitännäisenä. Kyseisen oikeuskäytännön mukaan työsuhteelle on ominaista se, että henkilö tekee tietyn ajanjakson ajan toiselle tämän johdon alaisena suorituksia vastiketta vastaan (ks. mm. asia 66/85, Lawrie-Blum, tuomio 3.7.1986, Kok. 1986, s. 2121, Kok. Ep. VIII, s. 387, 16 ja 17 kohta ja asia C-138/02, Collins, tuomio 23.3.2004, Kok. 2004, s. I-2703, 26 kohta).

16 Lisäksi sillä, että työsuhteella on erityislaatuinen oikeudellinen luonne kansallisessa lainsäädännössä, asianomaisen henkilön suuremmalla tai pienemmällä tuottavuudella, palkkauksessa käytettyjen varojen alkuperällä tai palkkauksen pienuudella ei voi olla minkäänlaista vaikutusta siihen, katsotaanko hänen olevan yhteisön oikeudessa tarkoitetun työntekijän asemassa vai ei (ks. asia 53/81, Levin, tuomio 23.3.1982, Kok. 1982, s. 1035, Kok. Ep. VI, s. 351, 16 kohta; asia 344/87, Bettray, tuomio 31.5.1989, Kok. 1989, s. 1621, 15 ja 16 kohta sekä asia C-188/00, Kurz, tuomio 19.11.2002, Kok. 2002, s. I-10691, 32 kohta).

17 Siltä osin kuin kyse on erityisesti sen edellytyksen täyttymisestä, joka koskee aidon ja todellisen palkkatyön tekemistä, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on nojauduttava objektiivisiin perusteisiin ja arvioitava kokonaisvaltaisesti asian kaikkia niitä olosuhteita, jotka liittyvät sekä asianomaisen työn että kyseessä olevan työsuhteen luonteeseen (ks. asia C-413/01, Ninni-Orasche, tuomio 6.11.2003, Kok. 2003, s. I-13187, 27 kohta).

18 Tämän osalta yhteisöjen tuomioistuin on todennut, ettei aitona ja todellisena taloudellisena toimintana voida pitää työskentelyä, joka on vain keino uudelleenkouluttaa tai uudelleensopeuttaa niitä suorittavat henkilöt (em. asia Bettray, tuomion 17 kohta).

19 Tämä ratkaisu kuitenkin selittyy vain niillä ominaispiirteillä, joita oli mainitulla tapauksella, jossa oli kyse sellaisen henkilön tilanteesta, joka narkomaniansa vuoksi oli työllistetty sellaisen kansallisen lainsäädännön perusteella, jolla pyrittiin tarjoamaan työtä niille, jotka toistaiseksi eivät omaan kuntoonsa liittyvistä syistä kykene työskentelemään tavanomaisin ehdoin (ks. vastaavasti asia C-1/97, Birden, tuomio 26.11.1998, Kok. 1998, s. I-7747, 30 ja 31 kohta).

20 Kuten ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä ilmenee, nyt esillä olevassa tapauksessa Trojani suorittaa pelastusarmeijalle pelastusarmeijan johdon alaisena erilaisia suorituksia noin 30 tuntia viikossa yksilöllisen sopeuttamissuunnitelman mukaisesti, ja näiden suoritusten vastikkeeksi hän saa luontoisetuuksia ja hieman taskurahaa.

21 Asuntoloiden hyväksymisestä ja tukemisesta 27.5.1999 annetun Commission communautaire française asetuksen (*Moniteur belge* 18.6.1999, s. 23101) asiaan sovellettavien säännösten mukaan pelastusarmeijan tehtävänä on ottaa vastaan ja majoittaa avunsaajia ja antaa heille tarpeisiin mukautettua psykososiaalista apua,

jotta edistetään heidän itsenäistä selviytymistään, fyysistä hyvinvointiaan ja yhteiskuntaan uudelleensopeutumistaan. Tätä varten pelastusarmeijan on tehtävä kunkin avunsaajan kanssa henkilökohtainen sopeuttamissuunnitelma, jossa asetetaan tavoitteet, jotka avunsaajan on saavutettava, ja esitetään keinot näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

22 Selvitettyään, että luontois- ja rahaetuudet, jotka pelastusarmeija antaa Trojanille, ovat vastike Trojanin asuntolalle asuntolan johdon alaisena tekemistä suorituksista, ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin on tämän johdosta todennut palkkatyötä koskevan suhteen osatekijöiden olemassaolon eli sen, että kyse on alisteisuussuhteesta ja palkan maksamisesta.

23 Pääasian kantajan voidaan kuitenkin katsoa olevan työntekijän asemassa vain siinä tapauksessa, että ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tosiseikkoja arvioidessaan, johon sillä on yksinomainen toimivalta, toteaa kyseessä olevan palkkatyön aidoksi ja todelliseksi.

24 Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen on erityisesti varmistettava, voidaanko Trojanin tosiasiallisesti tekemien suoritusten katsoa tavanomaisesti kuuluvan työmarkkinoille. Tätä varten voidaan ottaa huomioon asuntolan perussääntö ja käytännöt, sosiaalista uudelleensopeuttamista koskevan suunnitelman sisältö sekä suoritusten toteuttamisen luonne ja yksityiskohdat.

25 EY 43 ja EY 49 artiklan sovellettavuuden osalta on todettava, että kumpaankaan näistä EY:n perustamissopimuksen määräyksistä ei voida pääasiassa vedota oleskeluoikeuden oikeudellisena perustana.

26 Kuten nimittäin tämän tuomion 20 artiklasta ilmenee, Trojani tekee jatkuvasti pelastusarmeijalle tämän johdon alaisena suorituksia, joiden vastikkeeksi hän saa palkkaa.

27 EY 43–EY 48 artiklassa määrättyyn sijoittautumisoikeuteen kuitenkin kuuluu vain oikeus ryhtyä harjoittamaan ja harjoittaa kaikenlaista itsenäistä ammattia, oikeus perustaa ja johtaa yrityksiä sekä oikeus perustaa kauppaedustajan liikkeitä, sivuliikkeitä ja tytäryhtiöitä (ks. erityisesti asia C-255/97, Pfeiffer, tuomio 11.5.1999, Kok. 1999, s. I-2835, 18 kohta ja asia C-79/01, Payroll ym., tuomio 17.10.2002, Kok. 2002, s. I-8923, 24 kohta). Palkkatyö ei siis kuulu sijoittautumisoikeuden piiriin.

28 Toisaalta yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä on vakiintuneesti todettu, että pysyvästi tai ainakin ilman kestolle ennalta asetettua rajoitusta harjoitettu toiminta ei kuulu palvelujen tarjontaa koskevien yhteisön määräysten ja säännösten soveltamisalaan (ks. asia 196/87, Steymann, tuomio 5.10.1988, Kok. 1988, s. 6159, Kok. Ep. IX, s. 771, 16 kohta ja asia C-215/01, Schnitzer, tuomio 11.12.2003, Kok. 2003, s. I-14847, 27–29 kohta).

29 Näin ollen ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että pääasian kantajan tilanteen kaltaisessa tilanteessa oleva henkilö ei kuulu EY 43 eikä EY 49 artiklan soveltamisalaan ja että hän voi vaatia oleskeluoikeutta EY 39 artiklassa tarkoitetun työntekijän asemassa ainoastaan silloin, jos hänen harjoittamansa palkkatyö on aitoa ja todellista. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen tehtävänä on selvittää tosiseikat, jotka ovat tarpeen sen arvioimiseksi, onko sen käsiteltäväksi saatetussa asiassa kyse tällaisesta toiminnasta.

Toinen kysymys

30 Toisella kysymyksellään kansallinen tuomioistuin tiedustelee siinä tapauksessa, että ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, voiko pääasian kantajan tilanteen

kaltaisessa tilanteessa oleva henkilö saada jo pelkästään sillä perusteella, että hän on Euroopan unionin kansalainen, vastaanottavassa jäsenvaltiossa oleskeluoikeuden EY 18 artiklan suoran soveltamisen kautta.

31 On palautettava mieliin, että EY 18 artiklan 1 kohdassa tunnustetaan suoraan kaikille unionin kansalaisille oikeus oleskella jäsenvaltioiden alueella (ks. asia C-413/99, Baumbast ja R, tuomio 17.9.2002, Kok. 2002, s. I-7091, 84 kohta). Trojanilla on siis oikeus vedota tähän perustamissopimuksen määräykseen jo pelkästään sillä perusteella, että hän on unionin kansalainen.

32 Tämä oikeus ei kuitenkaan ole ehdoton. Se tunnustetaan vain, jollei perustamissopimuksessa määrätyistä sekä sen soveltamisesta annetuissa säännöksissä säädetyistä rajoituksista ja ehdoista muuta johdu.

33 Näiden rajoitusten ja ehtojen osalta on todettava, että direktiivin 90/364 1 artiklasta ilmenee, että jäsenvaltiot voivat vaatia jäsenvaltioiden sellaisilta kansalaisilta, jotka haluavat saada oleskeluoikeuden näiden jäsenvaltioiden alueelle, että he itse ja heidän perheenjäsenensä kuuluvat sairausvakuutuksen piiriin kaikkien riskien varalta vastaanottavassa jäsenvaltiossa ja että heillä on riittävästi tuloja ja varoja, jotta he eivät oleskeluaikanaan joudu turvautumaan vastaanottavan maan sosiaalihuoltoon.

34 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, näitä rajoituksia ja ehtoja on sovellettava yhteisön oikeudessa asetettuja rajoja noudattaen ja yhteisön oikeuden yleisten periaatteiden, erityisesti suhteellisuusperiaatteen, mukaisesti (em. asia Baumbast ja R, tuomion 91 kohta).

35 Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä ilmenee, että syy, jonka vuoksi Trojani on pyytänyt minimex-tuen muodostamaa etuutta, on juuri ollut tulojen ja varojen riittämättömyys.

36 Näin ollen unionin kansalaisella, joka on pääasian kantajan tilanteen kaltaisessa tilanteessa, ei ole EY 18 artiklan nojalla oikeutta oleskella sellaisen jäsenvaltion alueella, jonka kansalainen hän ei ole, jos hänellä ei ole direktiivissä 90/364 tarkoitetulla tavalla riittävästi tuloja ja varoja. Toisin kuin edellä mainitussa asiassa Baumbast ja R kyseessä olleissa olosuhteissa (ks. ko. tuomion 92 kohta), mikään seikka ei nimittäin anna ymmärtää, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa tämän oikeuden myöntämättä jättäminen ylittäisi sen, mikä on tarpeen direktiivin 90/364 tavoitteen saavuttamiseksi.

37 On kuitenkin todettava, että yhteisöjen tuomioistuimelle esitettyjen tietojen mukaan Trojani oleskelee laillisesti Belgiassa, mistä todisteena on oleskelulupa, jonka Brysselin kunnallishallinto on tällä välin hänelle antanut.

38 Tältä osin on muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä on esittää kansalliselle tuomioistuimelle kaikki yhteisön oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, jotka saattavat olla hyödyllisiä kansallisen tuomioistuimen arvioidessa sen käsiteltävänä olevaa asiaa, riippumatta siitä, onko kansallinen tuomioistuin kysymyksiään esittäessään viitannut tiettyyn yhteisön oikeuden määräykseen tai säännökseen (ks. vastaavasti erityisesti asia C-241/89, SARPP, tuomio 12.12.1990, Kok. 1990, s. I-4695, 8 kohta; asia C-315/92, Verband Sozialer Wettbewerb, ns. Clinique-tapaus, tuomio 2.2.1994, Kok. 1994, s. I-317, Kok. Ep. XV, s. I-13, 7 kohta ja asia C-87/97, Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola, tuomio 4.3.1999, Kok. 1999, s. I-1301, 16 kohta).

39 Nyt esillä olevassa asiassa on syytä tarkastella erityisesti sitä, voiko pääasian kantajan tilanteen kaltaisessa tilanteessa oleva unionin kansalainen tämän tuomion 36 kohdassa todetusta huolimatta vedota EY 12 artiklaan, jonka mukaan kaikki

kansalaisuuteen perustuva syrjintä on kiellettyä perustamissopimuksen soveltamisalalla, sanotun kuitenkaan rajoittamatta kyseisen sopimuksen erityismääräysten soveltamista.

40 Nyt esillä olevassa tapauksessa on tärkeää huomata, että vaikka jäsenvaltiot voivat asettaa unionin kansalaisen, joka ei ole taloudellisesti aktiivinen, oleskelun edellytykseksi sen, että hänellä on riittävästi tuloja ja varoja, tästä ei kuitenkaan seuraa, että tällainen henkilö jäisi sinä aikana, kun hän laillisesti oleskelee vastaanottavassa jäsenvaltiossa, yhdenvertaisen kohtelun perusperiaatteen, sellaisena kuin se vahvistetaan EY 12 artiklassa, soveltamisalan ulkopuolelle.

41 Tässä yhteydessä on esitettävä seuraavat kolme toteamusta.

42 Ensinnäkin, kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut, minimex-tuen kaltainen sosiaalihuoltoetuus kuuluu perustamissopimuksen soveltamisalaan (ks. asia C-184/99, Grzelczyk, tuomio 20.9.2001, Kok. 2001, S. I-6193, erityisesti 46 kohta).

43 Toiseksi on niin, että siltä osin kuin kyse on tällaisista etuuksista, unionin kansalainen, joka ei ole taloudellisesti aktiivinen, voi vedota EY 12 artiklaan, kun hän on laillisesti oleskellut vastaanottavassa jäsenvaltiossa tietyn ajanjakson tai kun hänellä on oleskelulupa.

44 Kolmanneksi on todettava, että pääasiassa kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön kaltainen lainsäädäntö merkitsee EY 12 artiklassa kiellettyä kansalaisuuteen perustuvaa syrjintää siltä osin kuin tässä lainsäädännössä ei myönnetä tiettyä sosiaalihuoltoetuutta sellaisille unionin kansalaisille, jotka eivät ole asianomaisen

jäsenvaltion kansalaisia mutta jotka oleskelevat laillisesti tässä jäsenvaltiossa, myöskään silloin, kun he täyttävät edellytykset, joiden täyttämistä edellytetään tämän valtion kansalaisilta kyseisen etuuden saamiseksi.

45 Tähän on lisättävä, että vastaanottava jäsenvaltio voi edelleen todeta, että jonkin toisen jäsenvaltion kansalainen, joka on turvautunut sosiaalihuoltoon, ei enää täytä oleskeluoikeutensa edellytyksiä. Tällaisessa tapauksessa vastaanottava jäsenvaltio voi yhteisön oikeudessa asetettuja rajoituksia noudattaen poistaa henkilön maasta. Se, että unionin kansalainen on turvautunut sosiaalihuoltojärjestelmään, ei kuitenkaan voi automaattisesti johtaa tällaiseen toimeen (ks. vastaavasti em. asia Grzelczyk, tuomion 42 ja 43 kohta).

46 Niinpä toiseen kysymykseen on vastattava, että unionin kansalainen, jolla ei ole vastaanottavassa jäsenvaltiossa EY 39, EY 43 tai EY 49 artiklan nojalla oleskeluoikeutta, voi jo pelkästään sillä perusteella, että hän on unionin kansalainen, saada vastaanottavassa jäsenvaltiossa oleskeluoikeuden EY 18 artiklan 1 kohdan suoran soveltamisen perusteella. Tämän oikeuden käyttämiselle on tässä määräyksessä tarkoitetut rajoitukset ja ehdot, mutta toimivaltaisten viranomaisten on varmistettava, että näitä rajoituksia ja ehtoja sovellettaessa noudatetaan yhteisön oikeuden yleisiä periaatteita ja erityisesti suhteellisuusperiaatetta. Kuitenkin sen jälkeen, kun on varmistettu, että pääasian kantajan tilanteen kaltaisessa tilanteessa olevalla henkilöllä on oleskelulupa, kyseinen henkilö voi vedota EY 12 artiklaan saadakseen minimex-tuen kaltaisen sosiaalihuoltoetuuden.

Oikeudenkäyntikulut

47 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä

vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Pääasian kantajan tilanteen kaltaisessa tilanteessa oleva henkilö ei kuulu EY 43 eikä EY 49 artiklan soveltamisalaan, ja hän voi vaatia oleskeluoikeutta EY 39 artiklassa tarkoitetun työntekijän asemassa ainoastaan silloin, jos hänen harjoittamansa palkkatyö on aitoa ja todellista. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen tehtävänä on selvittää tosiseikat, jotka ovat tarpeen sen arvioimiseksi, onko sen käsiteltäväksi saatetussa asiassa kyse tällaisesta toiminnasta.**

2) **Euroopan unionin kansalainen, jolla ei ole vastaanottavassa jäsenvaltiossa EY 39, EY 43 tai EY 49 artiklan nojalla oleskeluoikeutta, voi jo pelkästään sillä perusteella, että hän on unionin kansalainen, saada vastaanottavassa jäsenvaltiossa oleskeluoikeuden EY 18 artiklan 1 kohdan suoran soveltamisen perusteella. Tämän oikeuden käyttämiselle on tässä määräyksessä tarkoitetut rajoitukset ja ehdot, mutta toimivaltaisten viranomaisten on varmistettava, että näitä rajoituksia ja ehtoja sovellettaessa noudatetaan yhteisön oikeuden yleisiä periaatteita ja erityisesti suhteellisuusperiaatetta. Kuitenkin sen jälkeen, kun on varmistettu, että pääasian kantajan tilanteen kaltaisessa tilanteessa olevalla henkilöllä on oleskelulupa, kyseinen henkilö voi vedota EY 12 artiklaan saadakseen minimex-tuen kaltaisen sosiaalihuoltoetuuden.**

Allekirjoitukset